

POLITIET

Veileder

Hvordan håndtere bekymring for
radikalisering og voldelig ekstremisme
i Sandefjord kommune

Innhold

Om veilederen	5
Sentrale begreper	7
Informasjons- og taushetsplikt	9
Generelle risikofaktorer	11
Mulige bekymringstegn	13
Hva gjør jeg ved bekymring?	14

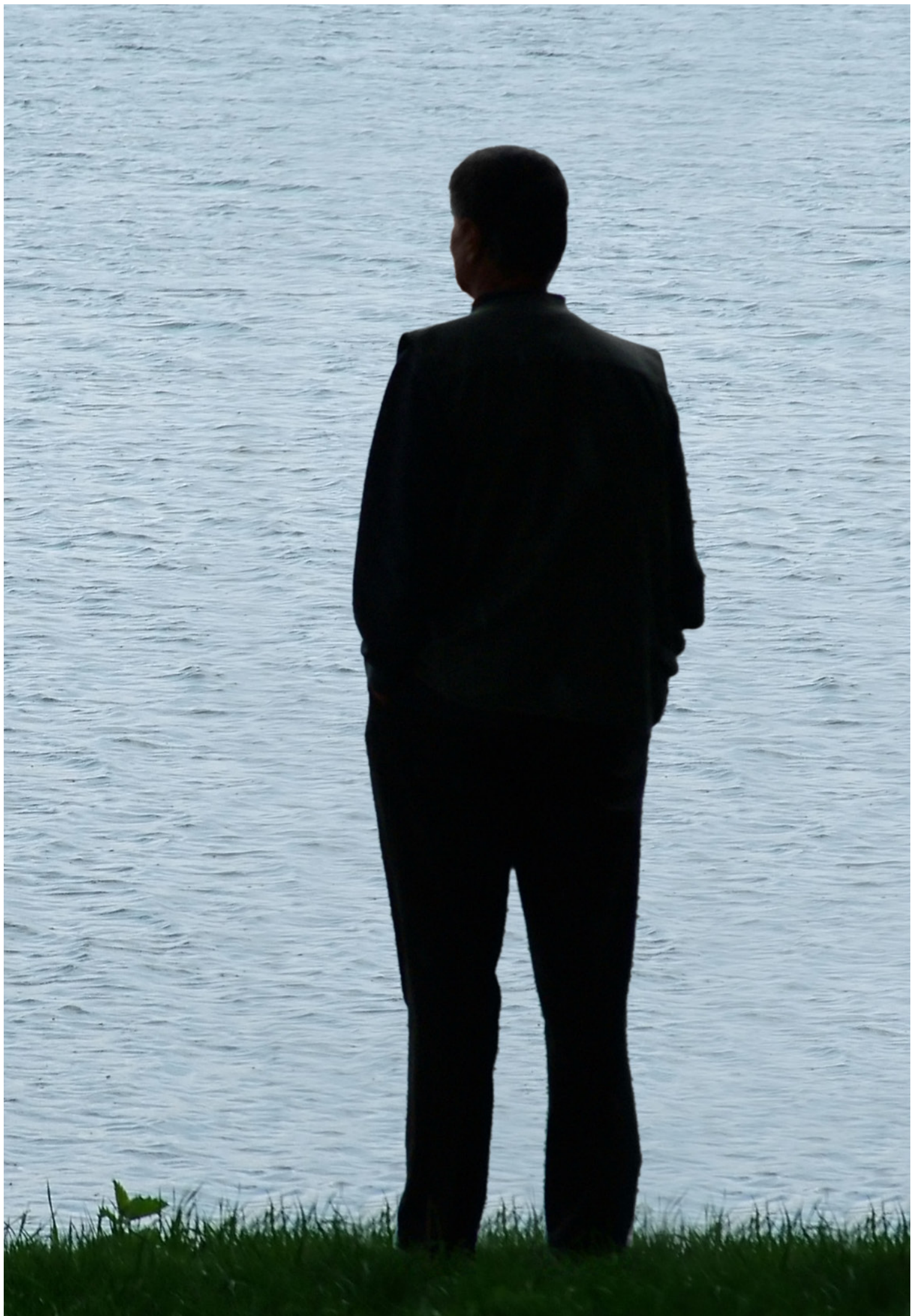
Om veilederen

Forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme er en oppgave som må koordineres og utføres på tvers av kommunens tjenestesteder og i samarbeid med andre sektorer. Denne veilederen er rettet mot kommunens førstelinjetjenesteskole, barnehage, NAV, barnevern, voksenopplæringscenteret, helse og sosial apparatet, kultur og fritid m.m. Den rettes også mot sivilsamfunnet for øvrig.

Veilederen beskriver en handlingsløype fra bekymring til handling og inneholder kunnskap om bekymringstegn, om risiko – og motivasjonsfaktorer, om hva man gjør når bekymring oppstår. Den skal være et verktøy for å forebygge all form for voldelig ekstremisme, det være seg politisk – og/eller religiøs motivert ekstremisme.

Det er viktig at arbeidet gjøres på en måte som ikke bidrar til stigmatisering og generalisering på bakgrunn av etnisitet, religion eller sosioøkonomisk status. Radikaliseringsprosesser kan skje innenfor alle typer livssyn, politiske retninger og ideologier.

Tidlig innsats krever kunnskap om risikofaktorer, tegn på radikalisering/ekstremisme og relevante kontaktpersoner innenfor kommunens støtteapparat. Innholdet i veilederen er hentet fra andre veiledere og tilpasset lokale forhold. Hovedkilden er den sentrale veilederen på **www.radikalisering.no**

Sentrale begreper

Radikalisering er en prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå sine politiske mål. Radikalisering kan skje innenfor alle typer livssyn, politiske retninger og ideologier. Det er en gråsonen mellom marginaliserte personer og utvikling mot «uheldige» miljøer (parallellsamfunn), og de som utvikler seg til direkte trussel mot storsamfunnet som de ikke lenger har lojalitet til.

Radikaliseringsprosesser kan variere fra person til person og fra gruppe til gruppe. Radikaliseringsprosesser kan skje innen alle typer av livssyn, kulturell bakgrunn og politiske retninger. Prosessen kan skje gradvis over lengre tid eller kortere tid, men også fremstå som en akutt endring hos en person.

Voldelig ekstremisme menes personer som er villige til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål. Ekstremisme menes at man kun aksepterer egne meninger og mener at det er legitimt å ty til vold for å få gjennomslag for sine meninger (politiske mål).

Fremmedkrigere En betegnelse på en privatperson som av ideologiske eller idealistiske årsaker velger å kjempe i væpnede konflikter utenfor sitt eget land.

Hatkriminalitet er straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger til en person, eller en gruppe av personer, på bakgrunn av deres faktiske eller oppfattede etnisitet, religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne. Voldelig ekstremisme er den mest ytterliggående formen for hatkriminalitet.

Nettekstremisme er å fremme ekstreme ideologier og ytringer på internett, som kan rammes av Straffeloven §135a. Personer som fremmer ekstreme synspunkter på internett finner lett støtte for sine oppfatninger. Informasjonen spres hurtig og det kan være vanskelig å skille mellom potensielle trusler og personer som utfordrer ytringsfrihetens grenser.

Marginalisering Personer som ender opp med å «bevege seg i en gråsonen mellom sosial integrasjon og samfunnsmessig utstøtning», kan bli marginaliserte. Ofte kan dette komme av at disse personene av ulike årsaker ikke er i stand til å arbeide eller ikke er ønsket i arbeidsmarkedet, og dermed ikke kan bidra fullt ut sosialt og økonomisk i samfunnet.

Utenforskap eller sosial eksklusjon, kan forstås som individuelle og strukturelle mekanismer eller barrierer for deltakelse på ulike arenaer. Ulikhet i helse, utfordringer med rus, psykiske lidelser, lav deltakelse i fritidsaktiviteter, prestasjonspress, ulikhet i økonomi, samt ulike muligheter for å følge utdanningsløp og skaffe seg jobb, er eksempler på forhold som kan føre til utenforskap.

Avradikalisering er en prosess som under gitte forutsetninger kan føre til at en person i mindre grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske og religiøse mål.

Informasjons- og taushetsplikt

Generelle og spesielle lover- og regelverk for taushetsplikt, samarbeid, informasjon, lagring av informasjon m.m. gjelder også for hatkriminalitet og voldelig ekstremisme. Dersom du er offentlig ansatt, gjelder det samme lovverk vedrørende samarbeid, som i alle andre saker hvor flere samarbeidspartnere er involvert.

Den enkelte tjenestes lovverk må tas hensyn til ved deling og lagring av informasjon. Regler for sensitive personopplysninger kan være relevante. En persons politiske eller religiøse oppfatning er å anse som en sensitiv personopplysning, jf. Personopplysningsloven § 2.

Et samarbeid bør bygge på anonymisering eller et samtykke. Vi minner for øvrig om plikten til å avverge alvorlige lovbrudd som går foran lovgivningen om taushetsplikt (se avvergelsesplikten, strl. §139).

Et samarbeid bør bygge på samtykke fra den det gjelder, eventuelt dennes foreldre eller foresatte. Der det ikke er mulig eller naturlig å få et samtykke bør det vurderes å anvende unntaksbestemmelsene i taushetsplikten.

De mest relevante unntaksbestemmelsene som gjør at man kan dele opplysninger med andre forvaltningsorganer selv om personen ikke samtykker er:

Forvaltningsloven § 13b, nr. 5 og 6:

Gjelder for ansatte i fritidsklubber, utekontakter, skolen, SLT, og de som utfører tjeneste eller arbeid for disse m.m.

Barnevernloven § 6-7, 3. ledd:

Gjelder for ansatte i barnevernet og de som utfører tjeneste eller arbeid for barnevernet.

Sosialtjenesteloven § 44, 3. ledd:

Gjelder for ansatte i NAV og de som utfører tjeneste eller arbeid for kommunen etter denne loven.

Helse- og omsorgstjenesteloven § 12-1, 3. ledd:

Gjelder for enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven.

Helsepersonelloven: § 23, 4. ledd:

Gjelder for enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven.

Vi minner for øvrig om plikten til å avverge alvorlige lovbrudd:

Avvergelsesplikten (strl. § 139)

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater å anmelde til politiet eller på annen måte søker å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått.

Avvergelsesplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt og innebærer en plikt til å avverge en rekke alvorlige lovbrudd. Se strl. § 139 for mer info. Det anbefales at juridisk bistand innhentes for å forklare hva dette innebærer for din arbeidsplass.

Generelle risikofaktorer

Mange av de samme risikofaktorene som man finner knyttet til rus, kriminalitet og senere marginalisering kan gjøre seg gjeldene i radikaliseringsfeltet. Det er viktig å ta bekymrings-tegnene som vist over på alvor, selv om den enkelte ikke har noen av de nevnte risikofaktorene knyttet til seg. Nedenfor finner du mulige risikofaktorer:

Personlige faktorer

- Marginalisert/diskriminert
- Mangler tilhørighet/søker tilhørighet
- Skolerelaterte problemer
- Psykiske problemer
- Mangler kunnskap
- Traumatiske opplevelser
- Søkende etter svar
- Individuell sårbarhet
- Betrakter seg selv som offer
- Mangler selvkontroll/ impulsiv

Familiemessige faktorer

- Påvirkning av transnasjonalt familieliv og nettverk
- Dårlig samspill i familien
- Foreldre som sliter i foreldrerollen
- Sosiale problemer i familien
- Psykiske problemer i familien
- Rusmisbruk
- Fattigdom eller arbeidsledighet
- Vold eller annen omsorgssvikt
- Ekstreme sympatier hos venner, familie eller slekt

Sosiale faktorer

- Lav sosial status
- Mangler tilhørighet/søker tilhørighet
- Marginalisert ungdom
- Opplevd diskriminering
- Negativ påvirkning av venner
- Liten/ingen deltakelse i sosiale felleskap
- Arbeidsledig
- Livsstil som omfatter kriminalitet
- Utrygt lokalområde

Motivasjonsfaktorer

- Behov for felleskap
- Anerkjennelse
- Spenning
- Beskyttelse
- Ekstremistiske forbilder
- Føler at ens religion, kultur, land, nasjon m.m. er under angrep

Ideologiske og kulturelle faktorer

- Politisk debatt - kulturell identitet
- Misnøye med sosial og økonomisk urettferdighet
- Legitimering og rettferdiggjøring av vold for å nå mål
- Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati
- Konspirasjonsteorier
- Polariserende fiendebilder

Mulige bekymringstegn

Årsakene til radikaliserings og ekstremisme er ofte sammensatt. Det finnes ingen fasit i forebyggende arbeid. Det kan være sammensatt motivasjon og flere mulige bekymringstegn. Her er noen tips til mulige bekymringstegn eller signaler som ikke nødvendigvis er bekymringsfulle i seg selv, men kan være det samlet. Listen er ikke uttømmende:

Interesser – utseende – symbolbruk

- Appellerer til og søker etter ekstremistisk materiale på nett
- Endrer utseende, klesdrakt m.m.
- Benytter symboler knyttet til ekstremistiske idealer og organisasjoner
- Slutter på skolen, med fritidsaktiviteter m.m.

Familie – venner – sosialt nettverk

- Forandrer seg hjemme
- Sitter mye på rommet
- Endrer nettverk og omgangskrets
- Omgås med personer og grupper som er kjent for ekstremisme
- Omgås i grupper der det utøves trusler, vold og/eller annen kriminell virksomhet
- Medlem i ekstremistiske grupper, nettverk og organisasjoner

Uttalelser – ytringer

- Intoleranse for andres synspunkter
- Fiendebilder – vi og dem
- Konspirasjonsteorier
- Hatretorikk
- Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati
- Legitimerer vold
- Trusler om vold for å nå politiske mål

Hva gjør jeg ved bekymring?

Er du en privatperson og er bekymret for økende grad av radikalisering hos en venn, en nabo, en kollega, et barn, en foreldre, øvrige familiemedlemmer, noen i din forening, menighet eller fritidsarenaen kan du gjøre følgende:

Ta bekymringen på alvor

Gjør klart for deg selv hva du er urolig for og tenk gjennom hva du trenger for å redusere din egen uro. Ta ansvar for din bekymring.

Rådfør deg med fagfolk

Rådfør deg med fagfolk, ved fortsatt bekymring. Du kan også velge å være anonym.

Er du **offentlig** ansatt må du drøfte bekymringen med din nærmeste leder og kollegaer. Dere må vurdere om andre etater skal ha bekymringsmelding eller om andre etater skal kontaktes for samarbeid. Bekymringen følges om nødvendig opp med en bekymringssamtale og en avklaring før det eventuelt settes inn relevante, forebyggende tiltak.

Her kan du få råd og veiledning

Folkehelse og levekår	Eddie Whyte	40 90 89 80
Kommunelege	Ole Henrik Augestad	91 66 85 31
Barnevernet	Unn Myrvang	33 41 65 30
Sandefjord politistasjon	Espen Molland	90 20 58 02
Sandefjord videregående skole	Dennis Zimmer	41 26 30 95
Barnevernvakta Vestfold		33 31 02 03
Politi		02800
Politiet sikkerhetstjeneste (PST)		23 30 50 00

**Alarmtelefonen for barn og unge
(åpent hele døgnet og er gratis)
Tlf. 116 111**

Handling

Ansvarlig

Bekymring

Hvis du er bekymret for – og/eller blir oppsøkt av en ungdom/person du er kjenner uro for: identifiserer mulige bekymringstegn. (Se Mulige bekymringstegn s.13)

Du

Drøft bekymringen

Drøft eventuelt bekymringene med kollegaer. Hvis du fortsatt er bekymret, drøft bekymringen med din leder. Det avtales hvem og hvordan man skal gå i dialog med personen. Tenk gjennom taushetsplikt og meldeplikt.

Leder

Gå i dialog

Gå i dialog med personen. Ved fortsatt bekymring etter samtalen kan leder drøfte saken anonymt med folkehelse/NAV/ barnevern og/eller lokalt politi. Leder sender eventuelt bekymringsmelding til barnevern og/eller politi. Alvorlige bekymringer følges opp og koordineres mellom lokal politikontakt og PST.

Leder
Prosjektleder folkehelse
NAV
Barnevern
Politi

Oppfølging

Hvem kan følge opp/koordinere arbeidet rundt personen? Lag en plan for å jobbe helhetlig med personen.

Prosjektleder folkehelse
Politi

Viktig: hvis lederen din ikke ønsker å gjøre noen med saken, og du mener det er grunn til bekymring skal du i følge loven på eget initiativ ta kontakt med politiet. (jfr. avvergelsesplikten, strl § 139)

